

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПЗВО «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА АКАДЕМІЯ ІВАНА ЗОЛОТОУСТОГО»**

**Факультет гуманітарних наук
Кафедра богослов'я**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СВЯТЕ ПИСЬМО НОВОГО ЗАВІТУ**

Освітньо-професійна програма «Богослов'я»
Спеціальність 041 Богослов'я
Галузь знань 04 Богослов'я
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Затверджено на засіданні кафедри богослов'я,
Протокол № 2 від 13 вересня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Програмні компетентності
5. Програмні результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Святе Письмо Нового Завіту
Викладач	Яцишин Андрій, доктор філософії з богослов'я, старший викладач кафедри богослов'я
Контактний тел.	+380971342485
E-mail	yatsyshyn.a@ifaiz.edu.ua
Формат дисципліни	2. Цикл професійної підготовки 2.1. Блок обов'язкових дисциплін
Обсяг дисципліни	300 год. (10 кредитів ECTS) 90 год. лекцій, 60 год. практичних, 9 год. індивідуальна робота з студентами, 141 год. самостійна робота студентів
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://ifaiz.edu.ua/novyny/967-sylabusy-kb-bak.html
Консультації	вівторок, о 15.40-17.00 год
2. Анотація до курсу	
Курс дисципліни « <i>Святе Письмо Нового Завіту</i> » (код навчальної дисципліни за ОПП 2022 р. – ППО-20) розроблений для забезпечення фахової підготовки бакалаврів зі спеціальності 041 – Богослов'я і містить <u>теоретичні розробки</u> та практичні рекомендації щодо вступу до синоптичних Євангелії і Діяння апостолів, Іванівського і Павлівського корпусів). Організація навчання курсу сформована із вступної частини до кожного модуля, яка органічно переходить до аналізу вибраних текстів.	
3. Мета та цілі курсу	
Мета курсу – вступ до базових корпусів Нового Завіту та набуття базових екзегетичних компетенцій. Цілі курсу – здобути знання та вміння для аналізу біблійних текстів Нового Завіту. Важливою складовою є ознайомлення з методикою аналізу текстів Нового Завіту протягом теоретичних і практичних занять, а також контроль засвоєння знань і набуття фахових компетенцій. Студенти ознайомляться з критичними методами вивчення Нового Завіту та здобудуть вміння інтегрувати науковий підхід до дослідження Нового Завіту.	
4. Програмні компетентності	
У результаті вивчення дисципліни « <i>Святе Письмо Нового Завіту</i> » (код навчальної дисципліни за ОПП 2022 р. – ППО-20) студент повинен отримати:	
інтегральні компетентності:	
ІК1 Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі в галузі богослов'я.	
загальні компетентності:	
ЗК-5 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	
ЗК-6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	
ЗК-8 Здатність працювати автономно.	
фахові компетентності:	
ФК-2 Здатність здійснювати аналіз текстів Святого Письма, священних текстів та богословської літератури із застосуванням методів богослов'я та інших наук.	
ФК-6 Здатність критично усвідомлювати безперервність процесу богословських студій.	
ФК-7 Здатність розуміти сукупність методів і проблем в різних галузях богословських досліджень.	
ФК-13 Здатність проводити консультативну і експертно-аналітичну діяльність в галузі богослов'я.	

5. Програмні результати навчання

У результаті вивчення дисципліни «*Святе Письмо Нового Завіту*» (код навчальної дисципліни за ОПП 2022 р. – ППО-20) студент повинен отримати такі очікувані програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-7 Аналізувати історію виникнення, основні етапи формування, структуру та принципи тлумачення Святого Письма та інших священних текстів в історичному, соціальному, філологічному, канонічному і культурному контекстах.

ПРН10 Аналізувати першоджерела та наукові праці, визначальні для оформлення богословських традицій.

ПРН15 Вміти звершувати та/або співзвершувати богослужіння, таїнства, молитви, обряди (відповідно до конфесійних особливостей), провадити професійну позабогослужбову діяльність.

ПРН18 Застосовувати знання та уявлення про основні етапи становлення і розвитку християнства у світі та в Україні, богословську думку, еклезіологічні концепції та гуманістичні погляди видатних мислителів та церковних лідерів.

ПРН20 Визначати взаємозв'язки між різними богословськими дисциплінами та застосовувати набуті знання і вміння у процесі формулювання способів вирішення богословських питань.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	300 год. / 12 ЄКТС
Лекції	90 год.
семінарські заняття / практичні / лабораторні	60 год.
індивідуальна робота	9 год.
самостійна робота	141 год.

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий \ Вибірковий
1 курс (2022) – 2,3,4,5; 2 курс (2023) – 2,3,4,5.	041 Богослов'я	1, 2 курс (2022) – 2,3,4,5; 1, 2 курс (2023) – 2,3,4,5.	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття\год.	Література	Завдання	Термін виконання
------------	--------------------	------------	----------	------------------

2-й семестр: 1 курс (2022)

Лекційні заняття

1. «Новий Завіт»: значення та походження виразу	Лекція 2 год.	1,2,3,3 9	Етимологія та значення термінів «союз \ завіт» в С.З. і Н.З. Два базові значення виразу «Новий Завіт». Аналіз текстів, які містять даний вираз (Єр. 31,31; 1 Кор 11,25; Лк 22,20; 2 Кор 3,6; Євр. 8,8;	1 тиж.
---	------------------	--------------	--	--------

			Євр 9,15; Євр 12,24). Моделі співвідношення «Старий-Новий» Завіти.	
2. Канон Нового Завіту та його формування.	Лекція 2 год.	1,2,3,3 7, 53	Етимологія та значення терміну «канон» в греко-римській культурі, С.З. і Н.З., у вжитку Церкви після середини IV ст. н.е. Структура Танаху, LXX, канону Н.З. Соборові рішення Церкви щодо укладення канону Святого Письма. Зовнішні фактори та критерії укладення канону Н.З. Манускрипти, які містять тексти Н.З.	1 тиж.
3. Термін «Євангеліє», його значення, літературний жанр, формування Євангелій, канонічні Єв та апокрифічні	Лекція 4 год.	1,8,10, 13,22, 42	Етимологія і вжиток терміну «εὐαγγέλιον \ εὐαγγελίζω» в греко-римському середовищі, в С.З. і Н.З. Євангельський жанр: від <i>bios</i> до <i>anagnorisis</i> . Етапи формування Євангелій та їх артикуляція. Чотириформне Євангеліє та іконографічні символи Євангелистів.	1 тиж.
4. Євангеліє від Марка: дані традиції, літературні характеристики, богословські аспекти	Лекція 2 год.	1,2,4,6, 810,13, 50	Свідчення Н.З. і античної традиції щодо авторства. Автограф Марка в Мр. 14,51-52. Дата, місце, час написання. Джерела Мр. і оповідний стиль: паратакис, подвійність. Богословські аспекти: Євангеліє і Боже Царство (Мр. 1,14-15), його таємничий і парадоксальний характер; учнівство в Мр.; короткий аналіз «катехизму учнівства» в Мр. 8,21 – 10,52	1 тиж.
5. Євангеліє від Матея: дані традиції, літературні характеристики, богословські аспекти	Лекція 2 год.	1,2,4,6, 8,10, 13	Свідчення Н.З. і античної традиції щодо авторства. Автограф Матея в Мт. 13,52. Дата, місце, час написання. Джерела Мт. і оповідний стиль: «цитати сповнення», числові угруповання, текстуальні інклюзії, 5 промов Ісуса в Мт.. Богословські аспекти: інавгурація Божого Царства через місію Ісуса, христологія Мт. 1,1; вчення про Церкву та етику в Мт.	1 тиж.
6. Двотомник Луки: Євангеліє від Луки та Діяння Апостолів. Дані традиції, літературні характеристики,	Лекція 4 год.	1,2,4,6, 810,13, 41,60	Свідчення Н.З. і античної традиції щодо авторства. Автограф Луки і так звані секції «ми» в Ді. Дата, місце, час написання. Жанр Ді як другої	1 тиж.

богословські аспекти			частини двотомника Лк. Критерії тяглості Лк-Ді: два прологи, обітниця (в Лк) та їх реалізація (в Ді.); географічний критерій Єрусалиму; паралелізм персонажів в Лк-Ді. Оповідний стиль Лк: «драматичний трикутник» в Лк, Ісус і трапеза, тема милосердя і молитви. Богословські аспекти: христологія в Лк і Ді.; пневматологія в Лк. і Ді.; «путь» / «шлях» Слова в Лк.-Ді.; дієслова, що виражають «путь Слова» в Ді.	
Всього лекцій: 15 год.				
Практичні заняття				
1. Богонатхненність Святого Письма.	Практ. зан. 2 год.	1,2,3,2 8,55	Дефініція богонатхненності Святого Письма; його відмінність від пророчого натхнення в С.З. Богонатхненність у 2 Тим 3,13-17; у вченні Отців Церкви, схоластики, Тридентійський та пост-тридентійський періоди. Вчення II Ватиканського Собору про богонатхненність Святого Письма. Наслідки богонатхненності та проблематика правди Святого Письма.	1 тиж.
2. Політичні обставини Н.З. і релігійні групи Палестини I ст.	Практ. зан. 2 год.	3,6,10, 68	Юдея під римським пануванням (період від 63 р. до н.е. і до 135 р. н.е.). Ірод Великий і його сини, Понтій Пилат, іродіани і зилоти. Розп'яття часів Ісуса Христа. Релігійні обставини Н.З.: Єрусалимський храм і синагога часів Ісуса; фарисеї, садукеї, синедріон, ессеї, самар'яни; їх походження та доктринальні переконання.	1 тиж.
3. Синоптичне питання, відмінності та суміжності між синоптиками (приклад), правдоподібність і недоліки теорії двох джерел	Практ. зан. 2 год.	1,2,4,6, 8,1013, 57	Виникнення синоптичного питання \ проблеми. Теорія «двох джерел», її сутність та правдоподібність (навести приклади на основі Мр 1,44 і Мт. 8,4 та на основі Мр 6,1-6; Мт 13,54-58 і Лк 4,16-30. Назвати потрібну, подвійну синоптичні традиції та власний матеріал Мр., Мт., Лк.	1 тиж.
4. Короткий аналіз структури і сюжету Євангелії від Марка	Практ. зан. 4 год.	1,2,4,6, 810,13, 50	Структурний аналіз сюжету Мр. Панорама розвитку сюжету в його основних частинах як	1 тиж.

			«драми» у трьох діях: в Галилеї (Мр. 1,14 – 8,21); по дорозі до Єрусалиму (Мр. 8,22 – 10,52); в Єрусалимі (Мр. 11,1 – 15,39), обрамлені прологом в Мр. 1,1-13 і епілогом в Мр. 15,40 – 16,8. Зовнішня та внутрішня критика щодо другого завершення в Мр. 16,9-20	
5. Короткий аналіз структури і сюжету Євангелії від Матея.	Практ. зан. 2 год.	1,2,4,6, 8,10,13	Структурний аналіз сюжету Мт. Панорама розвитку сюжету в його основних частинах: Мт. 1,1 – 4,16 (книга Буття Месії в Мт. 1,1 – 2,23 та проемій в Мт. 3, – 4,16); об'явлення Царства Месії в Мт. 4,17 – 16,20; сповнення Царства Месії в Мт. 16,21 – 28,15; пролог та універсальна місія в Мт. 28,16-20.	1 тиж.
6. Короткий аналіз структури і сюжету Євангелії від Луки та книги Діянъ Апостолів.	Практ. зан. 4 год.	1,2,4,6, 8,10,13 60	Структурний аналіз сюжету Лк. і Ді. Панорама розвитку сюжету в його основних частинах та в сюжетному зв'язку Лк-Ді: Лк 1,1-4 \ \ Ді 1,1-3 два прологи; Лк 1,5 – 4,13 (програма месіанства Ісуса); Лк 4,14 – 9,50 (Ісус в Галилеї); Лк. 9,51 – 19,28 (через Самарію до Єрусалиму), Лк. 19,29 – 24,49 (в Єрусалимі); Вознесіння Ісуса (Лк. 24,50-53 \ \ Ді 1,4-11); свідчення в Єрусалимі (Ді 1,12 – 8,1a); Самарія, Юдея і місійне служіння (Ді 8,16 – 21,14); аж до кінців світу (Ді 21,15 – 28,31).	1 тиж.
Всього семінарів: 15 год.				
Залік: 2 год.				
3-й семестр: 2 курс (2023)				
Лекційні заняття				
1. Вступ до Євангелій дитинства. «Книги Буття Месії» в Мт 1,1 – 2,23: контекст і структура. Нарис історії спасіння в межах опису людського походження Месії в Мт. 1,2-17. Божественне походження Ісуса згідно Мт 1,18-25.	Лекція 4 год.	1,2,4,6, 8,10,13 29	Синоптичний аналіз Євангелій дитинства (Мт. 1,1 – 2,23 \ \ Лк. 1,5 – 2,52): подібності та відмінності оповідних стратегій та делатей. Роль Мт. 1,1 як заголовку. Екзегетичний аналіз Мт. 1,1. Структура Мт. 1,2-17 у вигляді триптиха із ключовою роллю Мт. 1,16. Аналіз оповіді Мт. 1,18-25 про Божественне походження Месії. Мт. 1,25: від історії інтерпретації до екзегетичної	1 тиж.

			складової вирішення труднощів інтерпретації тексту.	
2. Поява Месії та різні відповіді на його появу: екзегетичний аналіз Мт. 2,1-23.	Лекція 4 год.	1,2,4,6, 8,10,13 29	Аналіз сюжету Мт. 2,1-23 в контексті появи Месії та різних відповідей на Його прихід; зв'язок із страсними подіями в Мт. Поклоніння мудреців (Мт. 2,1-12), природа зорі Вифлеєму, старозавітній фон події. Втеча до Єгипту (Мт. 2,13-15) і вбивство дітей у Вифлеємі (Мт. 2,16-18). Повернення в Ізраїль та оселення в Назареті (Мт. 2,19-23) і аналіз ключового тексту в Мт. 2,23.	1 тиж.
3. Проповідь Івана Хрестителя: синоптичний аналіз Мр 1,2-8; Мт 3,1-12; Лк 3,1-20	Лекція 2 год.	1,2,4,6, 8,10,13	Особа Івана Хрестителя та його роль в економії спасіння на межі С.З. і Н.З. Синоптичний аналіз проповіді Івана Хрестителя: подібності та відмінності Мр 1,2-8; Мт 3,1-12; Лк 3,1-20	1 тиж.
4. Диявол спокушає Ісуса: синоптичний аналіз Мр 1,12-13; Мт 4,1-11; Лк 4,1-13.	Лекція 2 год.	1,2,4,6, 8,10,13 36	Синоптичний аналіз події спокушування Ісуса дияволом в пустелі. Внески Мт. 4,1-11 та Лк. 4,1-13 до базового тексту Мр. 1,12-13. Особливості оповідей в Мт. і Лк.	1 тиж.
5. Синоптичний аналіз «Блаженні» (Мт 5,3-12) та «Блаженні / горе» (Лк 6,20-26): контекст, структура, коментар	Лекція 4 год.	1,2,4,6, 8,10,13 24	Синоптичний аналіз Нагірної проповіді в Мт. 5,1 – 8,1 та проповіді на рівнині в Лк. 6,17-49. Контекст та місце блаженств в межах даних дискурсів Ісуса. Детальний аналіз блаженств в Мт. 5,3-12 та блаженств \ горе в Лк. 6,20-26.	1 тиж.
Всього лекцій: 15 год.				
Практичні заняття				
1. Вступ до Євангелії дитинства згідно Лк 1,1 – 2,52: контекст, структура. Народження Ісуса (Лк 2,1-7) і поклоніння пастухів (Лк. 2:8-20)	Практ. зан. 4 год.	1,2,4,6, 8,10,13 29,41	Описати структуру Лк 1,1 – 2,52 у формі <i>synkrisis</i> між Іваном Хрестителем та Ісусом. Аналіз оповідей про звістку про народження Івана Хрестителя (Лк. 1,5-25) і Благовіщення Марії (Лк. 1,26-38). Зустріч Марії та Єлизавети в Лк. 1,39-56. Оповідь про народження Ісуса в Лк. 2,1-7 та поклоніння пастухів в Лк. 2,8-20	1 тиж.
2. Обрізання Ісуса та стрітання (Лк. 2:21-40). Дванадцятирічний Ісус в Єрусалимському храмі (Лк 2,41-52).	Практ. зан. 2 год.	1,2,4,6, 8,10,13 29,41	Аналіз власного матеріалу Луки в Лк. 2,21-52. Особливості оповідей в глобальному контексті сюжету Лк. Деталізований аналіз подій.	1 тиж.
3. Хрещення Ісуса:	Практ.	1,2,4,6,	Сутність Хрещення Ісуса в	1 тиж.

синоптичний аналіз Мр 1,9-11; Мт 3,13-17; Лк 3,21-22	зан. 2 год.	8,10,13 68	Йордані. Аналіз текстів Мр 1,2-8; Мт 3,1-12; Лк 3,1-20. Синоптичний аналіз оповідей про Хрещення. Особливості оповіди Матея. Особливості оповіди Луки, пояснити відсутність Івана на сцені Хрещення Ісуса в Йордані.	
4. Проповідь Ісуса і покликання перших учнів: синоптичний аналіз Мр. 1:14-15.16-20; Мт. 4:17.18-22; Лк. 4:14-30... 5:1-11	Практ. зан. 4 год.	1,2,4,6, 8,10,13	Аналіз оповіди про початок служіння Ісуса (Мр. 1,14-15; Мт. 4,17; Лк. 4,14-30). Покликання учнів, види учнів, характер учнівства та його особливості. Аналіз текстів про покликання перших 4-х учнів в Мр. 1,16-20; Мт. 4,18-22; Лк. 5,1-11. Особливість оповіди Луки.	1 тижд.
5. Наративний аналіз притчі про блудного сина (про милосердного батька / про двох синів) в Лк 15,11-32	Практ. зан. 4 год.	1,2,4,6, 8,10,13 27,41	Застосувати принципи наративного аналізу до оповіди Лк. 15,11-32. Контекст і структура Лк. 15,11-32. Роль оповідача та його вміння вести читача та формувати його компетентність протягом читання тексту. Аналіз сюжету, його поворотних моментів, персонажів та богословських категорій. Застосування «драматичного трикутника» до оповіди Лк. 15,11-32.	1 тижд.
Всього семінарів: 15 год.				
Залік: 2 год.				
4-й семестр: 2 курс (2023)				
Лекційні заняття				
1. Воскресіння Ісуса: аналіз Мр 16,1-8. Контекст, структура, коментар	Лекція 2 год.	1,2,4,6, 8,10,13 35,44	Віра первісної Церкви у Воскресіння Ісуса, перспектива «згідно із Писанням», свідчи Воскресіння, доктринальні та оповідні тексти. Аналіз тексту Мр. 16,1-8, його структура та тлумачення. Мр. 16,8 як оригінальне завершення Мр.	1 тижд.
2. Воскресіння і Вознесіння Ісуса «того самого дня»: аналіз Лк 24,1-53. Контекст, структура, коментар.	Лекція 4 год.	1,2,4,6, 8,10,13 41,63	Аналіз появи Воскреслого жінкам, які прийшли до гробу (Лк. 24,1-12) 2-м учням на дорозі до Емаусу (Лк. 24,13-35), поява Воскреслого одинадцятьом (Лк. 24,36-49) і опис Вознесіння Ісуса в Лк. 24,50-53. Воскресіння і Вознесіння «того самого дня»: оповідна стратегія Луки.	1 тижд.

3. Оздоровлення кривого від народження і друга промова Петра (Ді 3,1-10.11-26). Контекст, структура, коментар	Лекція 2 год.	1,2,4,6, 8,10,13 60	Ді 3,1 – 4,31 як ширший контекст оповіді, вміщеної між двома короткими звітами про життя спільноти учнів (Ді. 2,42-47 та Ді. 4,32-35). Аналіз оповіді про оздоровлення кривого від народження (Ді. 3,1-10) та другої проповіді Петра (Ді. 3,11-26).	1 тиж.
4. Улюблений учень в основі свідчення. Зовнішні і внутрішні свідчення щодо авторства. Спільнота Ів.	Лекція 2 год.	1,2,4,6, 7,9,10, 23,61	Внутрішні (Єв. Ів.) та зовнішні (Отці Церкви і письменники) свідчення про авторство Ів. Ідентичність улюбленого учня в сюжеті Ів. Етапи формування Іванівських спільнот.	1 тиж.
5. Літературна «анатомія» Євангелії «знаків».	Лекція 4 год.	1,2,4,6, 7,9,10, 23,34	Жанр Ів. і його відношення до синоптиків, фази композиції Ів., стиль Ів., час і простів, символізм, типологічна інтерпретація в Ів., діалоги і контрверсії в Ів., техніка «нерозуміння» та «Іванівської іронії» із наведенням прикладів із тексту.	1 тиж.
6. Богословські аспекти Ів.	Лекція 4 год.	1,2,4,6, 7,9,10, 30,58	Христологічні титули в Ів. та їх значення. Ключова роль тексту Ів. 1,18. Втілення та об'явлення Слова. Дві групи дієслів, які виражають тайну Христа та Його служіння. Абсолютне і предикативне вживання виразу «Я є» в Ів. Повернення Ісуса до Отця і посилення Святого Духа; Його місія і роль в житті Церкви. Розуміння ідентичності Церкви в Ів. Етичні аспекти Ів.	1 тиж.
7. Шлях Слова у вічності. Аналіз прологу в Ів. 1,1-18, його контексту, структури і коментар тексту	Лекція 2 год.	1,2,4,6, 7,9,10, 65	Глобальний контекст прологу Ів. 1,1-18 та його зв'язок \ відмінність від решти сюжету Ів. Структура Ів. 1,1-18 у формі концентричного х'язму із центром в Ів. 1,12-13. Екзегетичний аналіз Ів. 1,1-18.	1 тиж.
8. Аналіз «тижня об'явлення» у Ів 1,19 – 2,11. Контекст, структура, коментар	Лекція 2 год.	1,2,4,6, 7,9,10, 59	Ів. 1,19 – 2,11 як інавгураційний тиждень «одкровення» Слова та парадигма служіння Ісуса. Типологічна інтерпретація Ів. 1,19 – 2,11 та Бут. 1,1 – 2,4а. Структурно-прагматичні зв'язки Ів. 1,19 – 2,11 та страсного тижня в Ів. 12,1 – 19,42.	1 тиж.
9. Арешт Ісуса в Гетсиманії (Ів 18,1-11) і допит Ісуса у домі Анни	Лекція 4 год.	1,2,4,6, 7,9,10, 70	Богословська перспектива страчних оповідей в Ів. Структурно-композиційний	1 тиж.

(Ів 18, 12-27). Ів 18,28 – 19,16а: судова справа перед Пилатом у преторії. Аналіз контексту, структури, коментар тексту			аналіз сюжету Ів. 18,1 – 19,42 із центром в Ів. 19,1-3. Екзегетичний аналіз арешту Ісуса Ів. 18,1-11, особливостей релігійного процесу суду Ісуса в Ів. 18,12-27 та цивільного процесу суду перед Пилатом в Ів. 18,28 – 19,16. Типологічні аспекти інтерпретації страчних подій в Ів.	
10. Послання до 7-ми Церков Азії. Аналіз Одкр 2,1 – 3,22.	Лекція 2 год.	1,2,4,5, 6,7,9, 10,20, 45	Воскреслий Христос і сім Церков Азії в Одкр. 2,1 – 3,22. Структура семи послань, їхній характер та мета. Синопис семи послань в межах літературної схеми. Богословські аспекти тексту.	1 тиж.
11. Видіння нового Єрусалиму: аналіз Одкр. 21,9 – 22,5	Лекція 4 год.	1,2,4,5, 6,7,9, 10,33, 45	Структура Одкр. 21,9 – 22,5 на основі вступних формул в Одкр. 21,10.15.22; 22,1. Досконалі міри небесного Єрусалиму назовні та всередині. Екзегетичний аналіз тексту.	1 тиж.
Всього лекцій: 30 год.				
Практичні заняття				
1. Пролог Ді. (1,1-5), Вознесіння Ісуса (Ді. 1,6-14), оновлення спільноти учнів (Ді 1,15-26) та Зіслання Святого Духа в Ді. 2,1-13.	Практ. зан. 2 год.	1,2,4,6, 8,10,13 60	Пролог Ді. 1,1-5 як вступ до другого тому праці Луки. Оповідь про Вознесіння Ісуса в Лк. 1,6-14 як перехідна ланка від часу Ісуса в Лк. до часу Церкви в Ді. Аналіз текстів Ді. 1,15-26 та Зіслання Святого Духа в Ді. 2,1-13.	1 тиж.
2. Павло – свідок спасіння в Римі: аналіз Ді 28:16-31	Практ. зан. 2 год.	1,2,4,6, 8,10,13 46,60	Аналіз образу Павла в Ді. 28,16-31, його утримання як в'язня в римській в'язниці та продовження його служіння «з повною сміливістю та без перешкоди» (Ді. 28, 31). Павло – знак поширення Євангелії аж до кінців світу та реалізація обітниць Ісуса в Ді. 1,8.	1 тиж.
3. Структура Ів., критерії структурування і сучасні пропозиції щодо структури Ів.	Практ. зан. 4 год.	1,2,4,6, 7,9,10, 38	Роль «знаків» в сюжеті Ів. Пропозиції дослідників щодо структурування сюжету Ів. Аналіз голістичної пропозиції щодо структури Ів. згідно із С. Vazzi. Коротка панорама сюжетного розвитку оповіді Ів.	1 тиж.
4. Миття Ісусом ніг учням в Ів. 13,1-30. Контекст, структура, коментар	Практ. зан. 2 год.	1,2,4,6, 7,9,10, 18	Ів. 13,1 – 17,26 як ширший контекст події миття Ісусом ніг учня. Структура тексту Ів. 13,1-30, символічна цінність дій Ісуса, діалогів та роль персонажів в	1 тиж.

			оповіді. Екзегетичний аналіз Ів. 13,1-30.	
5. Книга Одкровення. Апокаліптичний жанр, символічний світ Одкр., структура Одкр., богословські аспекти	Практ. зан. 4 год.	1,2,4,5, 6,7,9, 10,45, 58	Книга Одкровення в межах Іванівських писань, суміжності та відмінності від Ів. та 1-3 Ів. Апокаліптичний жанр та його характеристики. Обставини написання книги Одкр. Стиль та мова Одкр., формули «пробудження», символічний світ Одкр., його види та значення (наголос на числовому символізмі та семикратному способі аргументації в Одкр.); зв'язок Одкр. і С.З. Способи інтерпретації книги Одкр. Короткий панорамний огляд структури книги Одкр.	1 тиж.
Всього семінарів			15 год.	
Залік			2 год.	
5-й семестр: 3 курс (2024)				
Лекційні заняття				
1. Особа Апостола Павла. Джерела історіографії Павла.	Лекція 4 год.	1,2,5,6, 11,14, 15,63	Дата місце народження Павла, дитинство, юнацькі роки і освіта Павла (юдейські та греко-римські компоненти аргументації Павла). Римське громадянство та професія Павла. Смерть Павла.	1 тиж.
2. Подія Дамаску і місія до поган.	Лекція 2 год.	1,2,5,6, 11,14, 15,43, 56,60, 63	Аналіз уривків з: - прото-павлівських послань (1 Кор 9,1; 15,8; 2 Кор 4,6; Гал 1,15-16; Фил 3,12); - девтеро-павлівських послань (Еф 3,1-12; 1 Тим 1,12-16); - трьох оповідей Луки в Ді. 9,1-22 (розповідь Луки, виходячи із Ді 9,22), Ді 22,6-11 (апология Павла в епізоді арешту в Єрусалимі), Ді 26,12-18 (апология Павла перед царем Агриппою).	1 тиж.
3. Формування <i>Corpus Paulinum</i>	Лекція 2 год.	1,2,5,6, 11,12, 14,15, 52	Формування корпусу послань Павла та види їх класифікації. Епістолярний жанр, його характеристики та Павлові «модифікації» класичного формуляра, еклезіальна цінність послань Павла.	
4. Євангеліє перед лицем остаточної зустрічі з Христом: 1	Лекція 2 год.	1,2,5,6, 11,14, 15,62	Соціально-релігійний контекст Солуня, євангелізація Павлом Солуні, обставини написання,	1 тиж.

послання до Солунян.			структура 1 Сол на основі комбінації жанру подяки, потіхи та закликів, богословські аспекти: Євангеліє, покликання до Божого Царства, святість життя та життя, гідне Євангелії, наполеглива надія в очікуванні Парузії.	
5. Церква та її становлення: 1 послання до Коринтян.	Лекція 2 год.	1,2,5,6, 11,14, 15,21	Цивільше середовище Коринту (домашні Церкви, змішані спільноти Коринту), євангелізація Павлом Коринту, обставини написання, структура, богословські аспекти: слово про Хрест і Воскресіння як вихідний пункт для вирішення конфліктів в Церкві Коринту; соматична метафора в основі ідентичності Церкви та її зв'язку із Євхаристією; морально етичне вчення 1 Кор.	1 тиж.
6. Євангеліє і апостольське служіння: 2 послання до Коринтян.	Лекція 2 год.	1,2,5,6, 11,14, 15,26	2 Кор як «сповідь Павла», обставини написання, структура 2 Кор. на основі комбінації послання «зі сльозами», апології та питання збірки для Церкви Єрусалиму; богословські аспекти 2 Кор.: милосердя і примирення, Церква – наречена Христа, якості апостольського служіння, богословський горизонт збірки.	1 тиж.
7. Свобода Божих дітей: послання до Галатів.	Лекція 4 год.	1,2,5,6, 11,14, 15,16	Євангелізація Павлом Галатії, криза віри в Галатії та обставини написання, структура Гал., аналіз епілогу в Гал. 6,11-18 як герменевтичного ключа до розуміння послання. Богословські аспекти: Євангеліє та його втілення в житті Павла і кожного християнина, життя гідне Євангелії, зміст Євангелії (віра в Христа, оправдання та Боже синівство), етика Духа (особистісний та спільнотний виміри).	1 тиж.
8. Ісус Христос, Боже Євангеліє: послання до Римлян, обставини написання, структура, богословські аспекти.	Лекція 2 год.	1,2,5,6, 11,14, 15,19	Обставини написання, структура Рим. – центральна теза в Рим. 1,16-17 та її обґрунтування в трактатах послання: Рим. 1,18 – 4,25; 5,1 – 8,39; 9,1 – 11,36; 12,1 – 15,13. Кінцеве резюме в Рим. 15,14-33 та епілог в Рим. 16,1-27. Богословські аспекти: Божа справедливість і відплата,	1 тиж.

			оправдання вірою, теперішній і майбутній статус оправданих вірою в Христа, Христос – мета закону, Ізраїль і Церква, життя і поведінка християнина як втілення Євангелії та дару оправдання вірою в Христа,	
9. Євангеліє посеред ворожості: послання до Филип'ян. Послання до Филимона.	Лекція 2 год.	1,2,5,6, 11,14, 15,25	Обставини написання, структура Фил. Богословські аспекти: покликання і християнське життя, христологія (див. Фил. 2,6-11). Парадоксальна періавтологія Павла в Фил. 3,1 – 4,1.	1 тиж.
10. Тайна Волі Отця: послання до Ефесян	Лекція 2 год.	1,2,5,6, 11,12, 15,54	Обставини написання, структура Еф., структура, богословські аспекти: космічна христологія, об'явлення «Тайни», природа Церкви, новизна християнського життя. Аналіз Еф 1,3-14.15-23	1 тиж.
11. Першість Христа: послання до Колосян	Лекція 2 год.	1,2,5,6, 11,12, 15,32	Обставини написання, структура Кол., структура, богословські аспекти: Христос – голова Церкви і всього світу, «висока» христологія в Кол., свобода у Христі та відповідальне життя, етично-моральне вчення та устрій життя в Церкві. Аналіз христологічного гімну в Кол. 1,15-23, контекст, структура і коментар тексту	1 тиж.
12. Пасторальні послання. 1 – 2 Тимотея.	Лекція 2 год.	1,2,5,6, 11,12, 15,49	Обставини написання 1-2 Тим., структура 1-2 Тим., богословські аспекти 1 Тим.: Христос та спасіння, Церква – стовп та основа правди і Божий дім, фальшиві вчення та правдива доктрина; богословські аспекти 2 Тим.: зберігання «депозиту віри», Священне Писання як його основа, передання традиції та захист здорової доктрини.	1 тиж.
13. Пасторальне послання до Тита і 2 Солунян.	Лекція 2 год.	1,2,5,6, 11,12, 15,49	Обставини написання Тит., структура Тит., богословські аспекти Тит.: Ісус Христос спаситель, Церква та її структура, християнське життя, передання. Обставини і структура 2 Сол., богословські аспекти 2 Сол.: парузія і суд, традиція і християнське життя,	1 тиж.
14. Досконалий Первосвященик: послання до Євреїв.	Лекція 2 год.	1,2,5,6, 11,12, 15,66	Обставини написання до Євр., структура і зміст Євр., богословські аспекти: священнича	1 тиж.

			христологія, юдаїзм і християнство, віра і об'явлення, земне життя християнина і есхатологія.	
Всього лекцій			30 год.	
Практичні заняття				
1. Місійне служіння Павла	Практ. зан. 2 год.	1,2,5,6, 11,14, 15,31, 63	Місця, інструменти та принципи місій Павла. Описати місійні подорожі Павла: першу в Ді. 13,1 – 14,28; другу в Ді. 15,36 – 18,22; третю в Ді. 18,23 – 21,16.	1 тиж.
2. Досконале християнство: соборне послання Якова.	Практ. зан. 2 год.	1,2,5,6, 12,17	Ідентичність Якова, брата Господнього та псевдоєпіграфія, обставини написання, структура, богословські аспекти. Соціально-культурі особливості юдео-християнства I ст. Структура послання та його богословські аспекти: христологія, софіологія і етика. Проект досконалого життя: коментар Як 1,1-27.	1 тиж.
3. Автентична віра згідно Як. 2,1-13.14-26. Яків та Павло про оправдання: суперечність чи взаємодоповнення?	Практ. зан. 2 год.	1,2,5,6, 12,17	Риторично-літературний аналіз диптиха Як. 2,1-13.14-26 про автентичність християнської віри. Контекст та структурно-композиційний аналіз. Екзегетичний аналіз Як. 2,1-13.14-26 та його інтертекстуальні зв'язки із Рим 2 – 4. Висновки щодо позиції Павла та Якова щодо віри, діл та оправдання.	1 тиж.
4. Ходити слідами Христа: 1 Соборне послання Петра.	Практ. зан. 2 год.	1,2,5,6, 12,17, 40	Обставини написання, структура 1 Пет., богословські аспекти: христологія, сотеріологія, пневматологія, антропологія, етика та еклезіологія 1 Пет. Екзегетичний аналіз 1 Пет 2,1-10.	1 тиж.
5. 1-3 Соборні послання Івана.	Практ. зан. 2 год.	1,2,5,1 2,47,58	Обставини написання, літературні характеристики, структура 1 Ів., короткий аналіз змісту 1 Ів. Богословські аспекти 1 Ів.: христологія, етика, есхатологія.	1 тиж.
6. 2 соборне послання Петра.	Практ. зан. 2 год.	1,2,5,6, 12,17, 51	Обставини написання, структура, богословські аспекти. Жанр 2 Пет. як заповіт Апостола. Аналіз 2 Пет. 3,1-13	1 тиж.
7. Християнський пещер: соборне послання Юд.	Практ. зан. 2 год.	1,2,5,6, 12,17, 51,67	Обставини написання, структура, богословські аспекти. Аналіз Юди 5-19 на основі равіністичного методу аргументації «пещер».	1 тиж.
Всього семінарів			15 год.	
Екзамен			4 год.	

7. Система оцінювання курсу	
Загальна система оцінювання курсу	Активна участь в заняттях впродовж семестру/екзамен - 60/40
Вимоги до письмової роботи	На кожне теоретичне і практичне заняття студенти повинні підготувати рефлексію у вигляді синтетичних тез (А4) у формі стислих підсумків
Умови допуску до підсумкового контролю	Написання всіх письмових робіт по темах теоретичних та практичних заняттях Написання всіх контрольних робіт
8. Політика курсу	
<p>Політика курсу «Святе Письмо Нового Завіту» передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. Студенти зобов'язані відпрацювати заняття / невиконаний обсяг робіт (переписати контрольну роботу, написати реферат). У випадку запозичення чужих робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності, недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи</p>	
9. Рекомендована література	
<i>Основна:</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Святе Письмо Старого і Нового Завіту : в 2-х ч. / пер. о. І. Хоменко; повний пер., здійснений за оригін. євр., араб. та грец. текстами. Київ : «Місіонер», 2008. Ч. 1 : Старий Завіт. 1126 с. ; Ч. 2 : Новий Завіт. 350 с. 2. Novum Testamentum Graece: 28 вид. / ред. В. Aland, К. Aland, J. Karavidopoulos, С. Martini, В. Metzger. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft. 2012. 3. Міжнародний Біблійний Коментар. Том 1. Загальні та вступні статті. Католицький та екуменічний коментар на ХХІ століття. Львів: Свічадо. 2017. 488 с. 4. Міжнародний Біблійний Коментар. Том 4. Євангелія та Діяння апостолів. Католицький та екуменічний коментар на ХХІ століття. Львів: Свічадо. 2019. 440 с. 5. Міжнародний Біблійний Коментар. Том 5. Послання апостолів та Одкровення. Католицький та екуменічний коментар на ХХІ століття. Львів: Свічадо. 2021. 452 с. 6. Carson D. A., Moo D. J. An Introduction to the New Testament. Zondervan, 2005. 784 с. 7. Chapa J. Introducción a los escritos de San Juan. Ediciones Universidad de Navarra, 2011. 328 с. 8. De Virgilio G. Vangeli Sinottici e Atti degli Apostoli: Tradizione, redazione, esegesi, teologia. Roma: EDUSC, 2021. 588 с. 9. Doglio C. La testimonianza del discepolo. Introduzione alla letteratura giovannea. Torino: Elledici, 2018. 360 с. (Graphe 9) 10. Green J. B., Brown J. K., Perrin N. Dictionary of Jesus and the Gospels: A Compendium of Contemporary Biblical Scholarship. IVP Academic, 2013. 1120 с. 11. Hawthorne G. F.; Martin R. P.; Reid D. G. Dictionary of Paul and His Letters A Compendium of Contemporary Biblical Scholarship. InterVarsity Press, 2015. 1067 с. 12. Martin A., Broccardo C., Girolami M. Edificare sul fondamento. Introduzione alle lettere deuteropaoline e alle lettere cattoliche. Torino: Elledici, 2014. 458 с. (Graphe 8) 13. Navarro L. S. Testimonios del Reino. Evangelios Sinopticos y Hechos de los Apostoles. Ediciones Palabra, 2010. 296 с. 14. Pitta A. L'evangelo di Paolo. Introduzione alle lettere autoriali. Torino: Elledici, 2013. 368 с. (Graphe 7) 15. Sanchez Bosh J. Escritos paulinos. Editorial Verbo Divino, 1998. 528 с. (Introducción al Estudio de la Biblia, 7) 	

Додаткова:

16. Яцишин А. Послання до Галатів. - Львів: Видавництво УКУ, 2021. - 160 с. (Науково-популярний коментар).
17. Яцишин А. Послання Якова - Львів: Колір ПРО, 2018. - 115, [2] с. - (Науково-популярний коментар на Новий Завіт ; 4).
18. Amevenku F. M. The Task of Mission: Exegetical Analysis of John 13:1-20 // Journal of Applied Thought 5 (2016), CC. 176-197.
19. Aletti J.-N. La lettera ai romani. Chiavi di lettura. Borla, 2011. 136 с. (Nuove vie dell'esegesi)
20. Aune D. E. The Form and Function of the Proclamations to the Seven Churches (Revelation 2–3) // New Testament Studies, 36 (1990). cc. 182-204.
21. Basta P. Prima lettera ai Corinzi: edificare nella difficoltà. EDB, 2020. 191 с.
22. Basta P. The Gospel as Literary Genre and Form of Language. The Biblical Annals 11. Num 3 (2021), CC. 441–458.
23. Bauckham R. The Testimony of the Beloved Disciple: Narrative, History, and Theology in the Gospel of John. Baker Publishing Group, 2007. 314 с.
24. Betz H. D. The Sermon on the Mount: A Commentary on the Sermon on the Mount, including the Sermon on the Plain (Matthew 5:3-7:27 and Luke 6:20-49). Augsburg Fortress, 1995. 738 с. (Hermeneia)
25. Bianchini F. Lettera ai Filippesi. Introduzione, traduzione e commento. San Paolo, 2010. 113 с. (Nuovissima versione della Bibbia dai testi originali)
26. Bianchini F. Seconda lettera ai Corinzi. Introduzione, traduzione e commento. San Paolo Edizioni, 2015. 256 с. (Nuovissima versione della Bibbia dai testi originali)
27. Blajer P. The Parable of the Prodigal Son. A Narrative Study of Luke 15 // Liber Annus 67 (2017). CC. 127-149.
28. Bloesch D. G. Holy Scripture: Revelation, Inspiration Interpretation. IVP Academic, 2005. 384 с. (Christian Foundations, 2)
29. Brown R. E. The Birth of the Messiah: A Commentary on the Infancy Narratives in the Gospels of Matthew and Luke (The Anchor Yale Bible Reference Library). Yale University Press, 1999. 752 с.
30. Brown S., Skinner C. W. Johannine Ethics: The Moral World of the Gospel and Epistles of John. Fortress Press, 2017. 360.
31. Burke T. J. Paul as Missionary: Identity, Activity, Theology and Practice. T&T Clark, 2011. 289 с. (Library of New Testament Studies 420)
32. Buscemi A. M. Lettera ai Colossesi. Commentario esegetico. Terra Santa, 2015. 589 с. (SBF. Analecta 82)
33. Contreras Molina F. La nueva Jerusalem: esperanza de la Iglesia, Ap 21, 1 - 22, 5. Sígueme, 1998. 287 с.
34. Culpepper R. A.. Anatomy of the Fourth Gospel: A Study in Literary Design. Fortress Press, 1999. 256 с.
35. Danove P. The Characterization and Narrative Function of the Women at the Tomb (Mark 15,40- 41,47; 16,1-8) // Biblica, Vol. 77, No. 3 (1996), cc. 375-397.
36. Dupont J. Le tentazioni di Gesù nel deserto. Paideia, 1985. 173 с. (Studi Biblici, 11)
37. Gamble H. Y. The New Testament Canon: Its Making and Meaning. Wipf and Stock, 2002. 96 с.
38. Giblin C. H. The Tripartite Narrative Structure of John's Gospel // Biblica, Vol. 71, No. 4 (1990), cc. 449-468.
39. Grilli M. Quale rapporto tra i due Testamenti? Riflessione critica sui modelli ermeneutici classici concernenti l'unità delle Scritture. EDB, 2007. 224. (Epifania della parola)
40. Goppelt L. A Commentary on 1 Peter. Eerdmans, 1993. 428 с.

41. Grasso S. Luca. Traduzione e commento. Borla, 1999. 705 c. (Commenti biblici)
42. Guijarro S. El significado del término euaggelion en los comienzos del cristianismo // Estudio Agustiniiano 52 (2017), CC. 123-143.
43. Hengel M., Schwemer A. M. Paul between Damascus and Antioch: the unknown years. Westminster John Knox Press, 1997. 702 c.
44. Joynes C. E. The Sound of Silence: Interpreting Mark 16:1–8 through the Centuries // Interpretation: A Journal of Bible and Theology, Vol. 65, No. 1 (2011), cc. 18-29.
45. Koester C. The Oxford Handbook of the Book of Revelation. Oxford University Press, 2020. 552 c.
46. Landi A. La testimonianza necessaria Paolo, testimone della salvezza universale a Roma in At 28,16-31. GBP, 2015. 461 c. (Analecta Biblica 210)
47. Lieu J. M. The Theology of the Johannine Epistles. Cambridge University Press, 1991. 144 c. (New Testament Theology)
48. Longenecker R. N. Patterns of Discipleship in the New Testament (McMaster New Testament Studies). Eerdmans, 2006. 320.
49. Marcheselli Casale C. Le lettere pastorali. Le due Lettere a Timoteo e la Lettera a Tito. Introduzione, versione, commento. EDB, 1995. 880 c. (Scritti delle origini cristiane)
50. Mascilongo P. Il Vangelo di Marco. Commento esegetico e teologico. Città Nuova, 2019. 968 c.
51. Mason E. F., Martin T. W. Reading 1-2 Peter and Jude: A Resource for Students. SBL Press, 2014 . 294 c. (Resources for Biblical Study 77)
52. Murphy-O'Connor J. Paul the Letter-Writer. His World, His Options, His Skills. Liturgical Press, 1995. 163 c. (Good News Studies volume 41)
53. Penna R. La formazione del Nuovo Testamento nelle sue tre dimensioni. San Paolo, 2011. 124 c. (Guida alla Bibbia)
54. Penna R. Lettera agli Efesini. Introduzione, versione, commento. EDB, 2000. 288 c. (Scritti delle origini cristiane)
55. Pérez G. A. Inspiración: autor, libro, lector-oyente como inspirados. Implicaciones teológicas // Estudios Eclesiasticos Vol. 83. Núm. 325 (2008), CC. 271-304.
56. Pilch J. J. Paul's ecstatic trance experience near Damascus in Acts of the Apostles // HTS Theologische Studien / Theological Studies 58, 2 (2000), cc. 690-707.
57. Porter S. E., Dyer B. R. The Synoptic Problem: Four Views. Baker Academic, 2016. 208 c.
58. Rainbow P. A. Johannine theology : the gospel, the Epistles and the Apocalypse. IVP Academic, 2014. 501 c.
59. Ramírez J. Los primeros días de Jesús según el cuarto Evangelio. Aproximación narrativa a Jn 1,19-2,12 // Theologica Xaveriana 61 (172). cc. 369-396.
60. Rossé G. Atti degli Apostoli. Commento esegetico e teologico. Città Nuova, 1998. 890 c.
61. Segovia F. F. What is John? Readers and Readings of the Fourth Gospel. Scholars Press, 1996. 308 c.
62. Smith M.J. The Thessalonian Correspondence // All Things to All Cultures: Paul among Jews, Greeks and Romans, edited by M. Harding and A. Nobbs, Grand Rapids: Eerdmans, 2013, cc. 269-301.
63. Thiselton A. C. The Living Paul: An Introduction to the Apostle's Life and Thought. InterVarsity Press, 2011. 190 c.
64. Thompson A. P. Recognition and the Resurrection Appearances of Luke 24. De Gruyter, 234 c. (Beihefte zur Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft 225)
65. Van der Watt J.G., Culpepper R. A., Schnelle U. The Prologue of the Gospel of John: Its Literary, Theological, and Philosophical Contexts. Papers read at the Colloquium Ioanneum. Mohr Siebeck, 2013. 366 c. (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament 359)
66. Vanhoye A., Moore N. J., Ounsworth R. J. A Perfect Priest: Studies in the Letter to the

- Hebrews. Mohr Siebeck, 2018. 341 с. (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament 2.reihe, 477)
67. Wasserman T. The Epistle of Jude: Its Text and Transmission. Almqvist & Wiksell International, 2006. 368 с. (Coniectanea Biblica, New Testament Series 43)
68. Webb R. L. Jesus' Baptism: Its Historicity and Implications // Bulletin for Biblical Research 10, 2 (2000). СС. 261-309.
69. Wright N. T. Bird M. F. The New Testament in Its World: An Introduction to the History, Literature, and Theology of the First Christians. Zondervan Academic, 2019. 992 с.
70. Young N. H. The King of the Jews: Jesus before Pilate (John 18:28-19:22) // Australian Biblical Review, 66 (2018), сс. 31-42.

Яцишин Андрій, доктор філософії з богослов'я,
старший викладач кафедри богослов'я